

λὴν ἐντὸς ἐξοχικῶν τοπειῶν διασκεδάσεων καὶ λειμῶνων.

Ἐπισκεφθέντες τὴν πόλιν ταύτην ἐξεκινήσαμεν μετὰ τοῦ Μελέκ Ἀχμέτ Πασᾶ ἐφένδη (αὐθέντου) ἡμῶν καὶ πάλιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Μπουργάζ (Λουλὲ-Πύργος;) τὴν ὁποίαν λεπτομερῶς περιεγράψαμεν, ὅτε τῷ 1061 (Ἐγείρης) μετεβαίνομεν μετὰ τοῦ ἀπολυθέντος τῆς σφραγίδος (τῆς Μεγάλης Βεζυρείας) Μελέκ Ἀχμέτ Πασᾶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀζοῦ (Ὀκσάκωφ εἰς τὴν παραλίαν τῆς Μαύρης θαλάσσης παρά τῷ στομίῳ τοῦ Δνειπέρου). Παραπέμπομεν ἐκεῖ τὸν ἀναγνώστην¹⁾.

Ὁ αὐθέντης ἡμῶν (Μελέκ Ἀχμέτ) Πασᾶς εἰς τὸν Βεζυρικὸν ξενῶνα τῆς πόλεως ταύτης συνηντήθη μετὰ τοῦ (συνοδευομένου ὑπὸ ὑπαξιωματικοῦ, φέροντος θυσάνους ἐπὶ τῆς περικεφαλίας), ὑπαπιστοῦ τοῦ Σουλτάνου Μουσαλλᾶ Πασᾶ, ὅστις μετέπειτα ἔλαβεν ὡς Σουλτανικὴν δωρεάν τὴν Γεν. Διοίκησιν τῆς Ρθύμελης.

Ὁ ἡμέτερος Πασᾶς παρεκκλίνας τῆς εὐθείας ὁδοῦ, κατηυθύνθη πρὸς βορρᾶν, συνεχίζων τὸ ταξειδίον του, πρὸς τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας διὰ τὰ μὴ βεβαιωθῆναι αἱ καρδίαι τῶν (κατοίκων τοῦ τόπου), ὑποτελῶν τε φόρου καὶ μὴ τοιούτων, ἐκ τοῦ (συνοδευόντος ἀμφοτέρους τοὺς Πασάδας) στρατοῦ καὶ τοῦ συνωστισμοῦ αὐτοῦ (λόγῳ τῆς συγχρόνου διαμονῆς τῶν δύο ὑπευργῶν).

Ὁ πρῶτος ἐντεῦθεν σταθμὸς μας ἔλαβε χώραν εἰς τὸ μουσουλμανικὸν χωρίον Ἀχμέτ Μπειλή τῆς διοικήσεως Κήρκ-Κιλισέ, ἔχον διακοσίας οἰκίας μετ' ἀμπελοκήπων.

Ἐντεῦθεν προχωρήσαντες πρὸς ἀνατολὰς ἐσταθμεύσαμεν εἰς τὸ χωρίον Ταταρλή καὶ μετ' αὐτὸ πάλιν εἰς τὸ χωρίον Οὐζοῦν-Χαδζηλάρ, ἀποτελούμενον ἐκ τριακοσίων οἰκιῶν κεραμοσκεπῶν μὲ ἀμπελοκήπους.

Ἐκάστη τῶν οἰκιῶν τοῦ ἀκμαίου τούτου μουσουλμανικοῦ χωρίου εἶναι κατάλληλος διὰ κατάλυμα (ταξειδεύοντων) ἔχουσα καὶ σταθλον.

Ἡ πόλις ἔχει ἓν κομψὸν δζαμίον μὲ ἓνα μιναρέν. Ἐπὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνη ἔχει μίαν ξυλίνην γέφυραν καὶ ἓν μικρὸν χάνιον.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πρὸς νότον καὶ διελθόντες διὰ μέσου ὀρέων, δασῶν καὶ πλουσιῶν εἰς παραγωγὴν προϊόντων χωρίων ἐφθάσαμεν εἰς τὴν μικρὰν κωμόπολιν Κοστεμίρ, κειμένην παρά τὴν

1) Ὅρα μετάφρασιν τῆς σελ. 298 τοῦ Γ' τ. τοῦ Σεγιαχετναμέ εἰς τὸν τ. VII (σελ. 175) τῶν «Θρακικῶν».

ἄχθην τοῦ ρύακος Κοστέμ (ἢ Κουστέμ). Ἡ κωμόπολις ὠνομάσθη Κοσμεμίρ ἐκ τῆς ὁσμῆς σιδήρου (ντεμίρ), ἦν ἀναδίδει τὸ ὕδωρ τοῦ ρύακος.

Κειμένη ἐπὶ ἐδάφους ἀνωμάλου μὲ κοιλάδας καὶ λόφους ἡ μικρὰ αὕτη λωρίς γῆς ἔχει πεντακοσίας οἰκίας μὲ ἄμπελοκήπους καὶ ὕδωρ ρέον. Αἱ ρέουσαι πηγαὶ αὐτοῦ κατερχόμενοι βαθμηδὸν ἐκ τῶν ὄρέων Στράντζας καὶ τῶν ὄρέων περὶ τὰς κωμοπόλεις Βιζέ-Σεράϊ καὶ Σιρκέ, κατὰ τὴν ἀνοιξιν πλημμυροῦσι καὶ ὀρμητικῶς διαρρέουσαι ἐνοῦνται εἰς τὸν Ἐργίνην ποταμόν.

Ὅλοι αἱ ἄμπελοι καὶ οἱ κῆποι τῆς χώρας ταύτης κεῖνται ἐπὶ τῆς ἄχθης τοῦ ὕδατος τούτου ζωῆς.

Ἐχει δ' ἡ κωμόπολις ἓν δζαμίον μὲ ἓνα μιναρέν, πέντε μικρὰ χάνια καὶ εἴκοσι καταστήματα. Οὐδὲν κτίριον μολυβδοσκεπές ἔχει, ἀλλὰ παράγει ἄφθονα προϊόντα ὡς καὶ πλείσθ' ὄσα πρόβατα, καυσόξυλα, ξυλοκάρβουνα καί, εἰς τὰ δασώδη ὄρη αὐτῆς, σημαντικὰ ποσὰ ξυλείας.

Ἐκκινήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς νότον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Φανάρ (Φενέρ—κιοί).

Ἐγκώμιον τοῦ Φαναρίου

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀναγόμενον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δήμου Σηλυβρίας καὶ ἐνίοτε τοῦ Μολλά τοῦ Ἐγιούπ παριστᾷ καλῶς καλλιεργουμένην λωρίδα (γῆς).

Ἡ αἰτία τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ διὰ τοῦ ὀνόματος Φανάρ εἶναι ἡ ἑξῆς :

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορθητοῦ Μωάμεθ τὰ μέρη ταῦτα, μόλις πρὸ ὀλίγου χρόνου ἀλωθέντα ὑπ' αὐτοῦ, κατέστησαν ἔρμαιον συχνοτάτων ἐπιδρομῶν καὶ λεηλασιῶν ἐκ μέρους τῶν καταφυγόντων εἰς τὰ ὄρη στασιαστῶν, οἵτινες μετὰ τὰς ἐκάστοτε ἐπιδρομὰς κατέφευγον πάλιν εἰς κρησφύγετα ἀσφαλῆ ἐντὸς τῶν ὄρέων καὶ πυκνῶν δενδροστοιχιῶν δασῶν.

Ἐν τέλει οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων διεκτραγωδήσαντες εἰς τὸν Μεχμέτ Χάν Γαζῆ τὰ δεινὰ, ἅτινα ὑφίσταντο ἐκ μέρους τῶν ἀνταρτῶν, ἔπεισαν αὐτόν, ὅπως διατάξῃ νὰ κτίσῃσι πύργον ὑψηλόν, οὐρανομήκη, ἐντὸς τῆς περιφερείας ταύτης καὶ τοποθετήσωσιν ἐντὸς τοῦ πύργου στρατιωτικὴν φρουράν, οὕτως ὥστε ὁσάκις οἱ λησταὶ ἤρχοντο πρὸς τὰ μέρη ταῦτα χάριν λαφυραγωγίας, πῦρ τηλεβόλων καὶ τουφεκίων ἐξεπέμπετο ἐντεῦθεν, ἐκ τοῦ πύργου τούτου, συγχρόνως δ' ἠνάπτοντο καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τοῦ πύργου ἀνηρτημένοι φανοί.

Εἰς τὴν
Σηλυβρία:
Αναβόλαι
Θεσσαλονικῶν
Ἰ. Σπαθάρη
επιτήρησις
Ἰ. Σπαθάρη
τ.θ: 1938
r. 30-31

(ἀνωδοκίαι)

Οἱ βλέποντες τὰ φῶτα ταῦτα ἐκ τῶν λοιπῶν χωρίων καὶ οἱ ἐπὶ τῆς παραλίας θεώμενοι ταῦτα στρατιῶται τῆς Σηλυβρίας, ἔσπευδον ἔφιπποι πρὸς βοήθειαν τοῦ χωρίου Φανὰρ καὶ ἀπληυθέρωνον τοῦτο ἀπὸ τὰς βιαιοπραγίας τῶν ἀνταρτῶν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ λωρὶς αὕτη ὠνομάσθη Φανάριον. Καὶ νῦν ἔτι τὰ θεμέλια τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου πύργου φαίνονται παρὰ τὴν τοποθεσίαν τῶν ἀνεμομύλων. Κειμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους, μεταβληθέντος εἰς εἶδος δευτάτου ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἡ χώρα ὀλοφάνερα ἐπισκοπεῖ τὰ ἐπὶ τῶν πρὸς νότον αὐτῆς πεδιάδων ἀγροκτήματα, ὡς καὶ τὰ χωρία Κανέ, Γκερί καὶ λοιπά καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν Σηλυβρίαν.

Τὸ χωρίον ἔχει πλεῖσθ' ὅσα ἀμπελοκήπια, κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἐπτακοσίας περίπου κεραμοσκεπεῖς οἰκίας.

Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶναι ὅλοι ρωμηοί, οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ὁποίων ἀσχολοῦνται μὲ τὴν πώλησιν τεταρχειμῶν καὶ ἐξηραμένων εἰς τὸν ἥλιον ἢ καπνιστῶν κρεάτων (μπαστουρμά) καὶ ἐλαίου.

Ἐπειδὴ τὸ χωρίον εἶναι βακουφικόν, ἔχει καθωρισμένον (βαθμὸν καὶ) κονδύλιον εἰσοδημάτων καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα προτεραιότητος ἐν τινὶ τίτλῳ, οἱ δὲ κάτοικοι εἶναι ἀσύδοτοι, μόνον ἐν ἀνάγκῃ ὑποχρεούμενοι νὰ πολεμήσωσιν.

Ἐπαρχει δ' ἐνταῦθα καὶ τοποτηρητεία ἀρχηγοῦ Γενιτσάρων, ἵνα ἐπιβλέπη ἐπὶ τῶν κατοίκων. Οὗτοι εἰς οὐδένα ἐπιτρέπουσιν, ἵνα καταλύσῃ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν.

Ἐχει ἐπτὰ χανία. Εἰς τοὺς καταλύοντας εἰς αὐτὰ ταξειδιώτας παρέχουν συνδρομὴν εἰς τροφίμα καὶ ποτά.

Ἐπαρχει ἐπίσης πλησίον τῶν χανίων καὶ μικρὰ ἀγορὰ, ἀποτελουμένη ἐκ 40—50 καταστημάτων.

Τὸ χωρίον τοῦτο παράγει ἄφθονα προϊόντα: ἰχθὺς, τυρόν, ζυθόν, οἶνον καὶ οἰνόπνευμα. Ἐχει μίαν παλαιάν Ἐκκλησίαν τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ἀρχιερεὺς χριστιανῶν ὀνόματι Ἀργόνε (;) καὶ ἀφιέρωσε αὐτὴν εἰς τὸ πνεῦμα, δῆθεν, τῆς (θεομήτορος) Μαρίας (Μεργιέμ-Ἀνά).

Ἄπαξ τοῦ ἔτους συνερχόμενοι οἱ ρωμηοὶ τῶν περιχώρων εἰς τὴν Μονὴν αὐτὴν ἐπαναλαμβάνουσι τὴν τελετὴν τῶν θρησκευτικῶν ἱεροτελεστιῶν τῶν.

Ἡ Μονὴ εἶναι πράγματι ἐκτισμένη μετὰ μεγάλης τέχνης. Οἱ ἱερεῖς αὐτῆς προσέφερον εἰς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασᾶν θαυμάσια καὶ ἀξιοπερίεργα δῶρα.

Ἐντεῦθεν ἐκκινήσαντες πάλιν πρὸς ἀνατολὰς ἐκ τοῦ λόφου πρὸς τὴν κατωφέρειαν καὶ διελθόντες διὰ μέσου πολλῶν πλουσιῶν

(αὐτὸν οὖν)

καί εὐημερούντων χωρίων, ὡς καὶ τοῦ πετρῶδους καὶ ἐπικινδύνου τόπου τοῦ καλουμένου «κοροῦκ-Δερὲ» πεφυλαγμένος (ἢ ἄνυδρος) —ρύαξ, κοιλάς,) ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Τζατάλτζαν.

Περιγραφή τῆς κωμοπόλεως Τσατάλτζας (Μέτραι).

Πλησίον εἰς τὸ Γενί-Σεχίρ (Λάρισσα) καὶ τοὺς δήμους Κεσενδιρέ (Κασσάνδρας) καὶ Γόλος (Βόλος) ὑπάρχει ἐπίσης ἡ ἔδρα (ὁμωνύμου υποδιοικήσεως Τσατάλτζας.

Αὕτη ἡ Τζατάλτζα, εἰς τὴν ὁποίαν τώρα ἐφθάσαμεν καλεῖται Τσατάλτζα τῆς Κωνιπόλεως.

Ἐπειδὴ ἡ Τσατάλτζα ὑπῆρξε τόπος θερινῆς διαμονῆς τῆς Χανίτσας, κόρης τοῦ βασιλέως Γιαφούρ¹⁾, ὅστις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Ἄλεξάνδρου (!) τοῦ Μεγάλου ἀνεκρίνισέ καὶ ἐπέσκεύασε τὴν Κωνιπολιν, ὁ πατὴρ αὐτῆς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἓν μέγα φρούριον, ὅπερ ὠνόμασεν ἑλληνιστὶ «Χανίτσα».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Χανίτσα ἀπετέλει ἓν ὄχυρόν προπύργιον καὶ φρούριον ἔρυμνόν, μετέπειτα ὅμως κατέστρεψαν αὐτὴν οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι, οἵτινες ἐπέδραμον κατὰ τῆς Κωνιπόλεως.

Καὶ νῦν ἔτι τὰ ἴχνη τοῦ τότε φρουρίου φαίνονται ἐπὶ τῶν ἀποτόμων βράχων τῶν κειμένων πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως.

Βραδύτερον ὁ τόπος οὗτος ἐπανήλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν παλαιὰν ἀκμὴν του.

Μεταγενεστέρως ὁ Γηληδηρήμ Βαγιαζίτ Χάν ἐκπορθήσας τὴν κωμόπολιν καὶ κατεδάφισας τὸ φρούριον αὐτῆς ἤρχισε τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνιπόλεως, ἀλλὰ κατώρθωσεν εἰρηνικῶς νὰ καταλάβῃ τὸ ἥμισυ τῆς Κωνιπόλεως καὶ ἐγκατέστησεν εἰς ἐβδομήκοντα συνοικίας μουσουλμανικὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνθρώπων συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης.

Αἱ ὡς ἔνω συνοικίαι ἀπετέλουν τὴν χώραν ἀπὸ τὸ Ἐγρί-Καποῦ, Ἄγιτ Καποῦ ἀπὸ τὸ Γκιούλι Δζαμί μέχρι τῶν συνόρων τῆς Ἄλευραγορᾶς (Οὔν-Καπνῆ), τοῦ Ζεϊρέκ Μπασῆ καὶ Καραμανληλάρ, ἐντεῦθεν δὲ διὰ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ μέχρι τῆς Πύλης τῆς Ἄδριανουπόλεως, (Ἐδιρνέ-Καποῦ).

1) Ἴσως ἀναγνωστότεον Νίκφορ (Νικηφόρος).